

การศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษา
ในโรงเรียนคั่นนายาว เขตคั่นนายาว กรุงเทพมหานคร
**A Comparative Study of Instruction of Buddhism Subject and
Islamic Studies in Khannayao School, Khannayao, Bangkok**

¹พระสมุห์เอกสิทธิ์ วิสุทโธ (ภักตินอก)

Phrasamu Ekkasit Visuddho (Phakdinok)

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²ธีรโชติ เกิดแก้ว

Teerachoot Kerdkaw

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Faculty of Liberal Arts Huachiew Chalermprakiet University

¹Corresponding author E-mail: 6301201001@mcu.ac.th

Received: March 28, 2022; **Revised:** April 15, 2022; **Accepted:** April 30, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคั่นนายาว เขตคั่นนายาว กรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษา และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า

การเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคั่นนายาว เขตคั่นนายาว กรุงเทพมหานคร พบว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนา เน้นให้นักเรียนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนการสอนวิชาอิสลาม

2 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

ศึกษา เน้นให้นักเรียนพัฒนาตนเองอย่างมีระบบตามหลักศรัทธา 6 ประการ และหลักปฏิบัติ 5 ประการ สอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ลงไปในเนื้อหาของการเรียนการสอน ทักษะที่เหมือนกัน คือ แนวคิดการศึกษา ที่เน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่สอน ให้มีศรัทธา ยึดมั่นตามแนวทางศาสนาของตน และมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ที่แตกต่างกัน คือ หลักการสอน โดยวิชาพระพุทธศาสนา สอนให้ดำเนินในทางสายกลาง ปฏิบัติตามแนวทางของหลักไตรสิกขา ส่วนวิชาอิสลามศึกษา สอนให้ปฏิบัติตามหลักศรัทธา 6 ประการและหลักปฏิบัติ 5 ประการ มีศรัทธาในพระเจ้า (อัลลอฮ์) ปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระองค์อย่างเคร่งครัด และการสอนที่เน้นตามหลักสูตรของแต่ละศาสนา

คำสำคัญ: การสอน; วิชาพระพุทธศาสนา; วิชาอิสลามศึกษา; โรงเรียนคันทนา

Abstract

This Research Article aimed to compare the instruction of Buddhism subject and Islamic studies in Khannayao School, Khannayao, Bangkok. This study was qualitative research. It was collection of data from documents and the research works related the teaching Buddhism and Islam, it also was from in-dept interview. The results of the study found that:

The comparison of instruction of Buddhism subject Islam studies in Khannayao School found that the instruction of Buddhism subject had emphasized student to be good Buddhist, to be a complete human being in both body and mind, to be excellent, knowledge, and moral, to have virtue and culture for living, and to be able living together with others happily but the instruction of Islamic studies had focused on students developing themselves systematically based on the six Major Beliefs and the five Pillars by infusion of various activities into content of instruction.

The similarities of perspective were the concept of education emphasizing students to know and to understand on teaching subject, to have faith and practice following their own religion, and having religion as spiritual

anchor. The differences of perspective were found that the method of Buddhism subject was taught by following the Middle Way, and practice the Threefold Training. Then, the instruction of Islam studies was taught by following the six Major Beliefs and the five Pillars, to believe in Allah, to strictly obey His commandments. This was focused on the curriculum of each religion.

Keywords: Instruction; Buddhism subject; Islamic studies; Khannayao School

บทนำ

การสอนวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ปรับให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่ การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้น ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ใน หลักสูตรแกนกลาง เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความเหมาะสม มีจุดเน้น ที่จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการ เปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งดำเนินการตามพระบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุข พื้นฐานของ ความเป็นไทยและปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงามในการ ดำเนินชีวิตให้กับผู้เรียน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

4 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

โรงเรียนคันทนา ยาว ได้เริ่มโครงการวิถีพุทธเมื่อปี พ.ศ. 2548 โดยข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้พระภิกษุเข้าไปสอนในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา ซึ่งระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระภิกษุที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่ม คือ 1) เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อให้นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา 3) เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข ปัจจุบันการเรียนรู้เรื่องของพระพุทธศาสนา นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทย เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาและวิถีชีวิตผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา

โรงเรียนคันทนา ยาว ยังเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาอิสลามศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 และได้พัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษามาเป็นระยะเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสำหรับใช้ในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 50 โดยจัดอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในหลักสูตรประถมศึกษา และจัดเป็นรายวิชาในหมวดสังคมศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนคันทนา ยาว ได้มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียน โดยการอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์และครูสอนศาสนาอิสลามได้เข้ามาทำการสอนหลักธรรมคำสอนของศาสนา ดังนั้น จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่า ในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่กับการเป็นผู้มีความรู้และมีสติปัญญา เพราะการนำหลักธรรมทางศาสนา

มาใช้ในชีวิตประจำวันย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ความคิด สภาวะจิตใจและสังคม โดยส่วนรวม (สุมน อมรวิวัฒน์, 2542)

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียน ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนหลักการ รูปแบบ และผู้สอนมาตลอด อีกทั้งยังขาดผู้ทำการศึกษางานที่เกี่ยวกับการสอน โดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์และครูสอนศาสนาอิสลามที่เข้าไปสอนในโรงเรียนคั่นนายาว ว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร และกระบวนการสอนเป็นอย่างไร เพื่อให้เห็นข้อสรุปผลงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียน ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคั่นนายาว เขตคั่นนายาว กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคั่นนายาว เขตคั่นนายาว กรุงเทพมหานคร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และภาคสนามทำการสำรวจข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการศึกษา ดังนี้

1) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) และคัมภีร์อัล-กุรอาน (ภาษาไทย)

6 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

2) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส อัล-หะดีษ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำราและผลงานทางวิชาการ ของนักการศึกษาและนักวิชาการทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

2. ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) : เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคั่นนายาว เขตคั่นนายาว กรุงเทพมหานคร จึงได้ทำการเลือกจากบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูป/คน ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 3 รูป ผู้บริหารและครูประจำชั้น 4 คน ครูสอนศาสนาอิสลาม 2 คน และนักเรียน 10 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ศึกษาทฤษฎี หลักการและประเด็นสำคัญที่ต้องการทราบในการวิจัย
- 2) นำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา
- 3) นำแบบสัมภาษณ์เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
- 4) แก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและทดสอบความตรงโดยนำไปทดลองใช้กับผู้ที่มี ลักษณะใกล้เคียง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) เก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย แล้วนำข้อมูลบันทึกข้อความ
- 2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คัดเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ข้อมูลด้านเนื้อหา นำเอกสารของปฐมภูมิและทุติยภูมิ มาสรุปและวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละวิชา

2) ข้อมูลด้านภาคสนาม นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก มาสรุปวิเคราะห์ เปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างด้านต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

ผลการศึกษา

บทความวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาวิจัย การสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคันทายาว เขตคันทายาว กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคันทายาว เขตคันทายาว กรุงเทพมหานคร พบว่า

1. การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนคันทายาว

ประเด็นหลักการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนคันทายาว พบว่า เน้นให้นักเรียนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี รู้จักความเป็นพุทธศาสนา โดยการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาให้นักเรียนได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมประเพณี เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันธรรมสวนะ เป็นต้น และยังมีการเรียนการสอนภาคปริยัติตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยสอนตามหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) และหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่เรียนธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ในโครงการครูพระสอนศีลธรรม เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระมหาวรวัฑฒิ ฐิตสีโล, 2565) ครูพระโรงเรียนคันทายาว. สัมภาษณ์. 6 กุมภาพันธ์)

ในประเด็นวิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนคันทายาว พบว่า มีวิธีการสอนด้วยกัน 3 วิธี คือ (1) วิธีการสอนเป็นไปตามกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ว่าตามมาตรฐาน ส 1.1 และมาตรฐาน ส. 1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะเป็นลักษณะการบูรณาการ โดยเน้นผู้เรียนเป็นหลักในการเรียนรู้ ทั้งความรู้ กระบวนการฝึกปฏิบัติ และมีการวัดผลประเมินผลทุกหน่วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน ที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาธรรม (พระมหาวรวัฑฒิ ฐิตสีโล, 2565) ครูพระโรงเรียนคันทายาว. สัมภาษณ์. 6

8 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

กุมภาพันธ์) (2) ใช้สื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่เป็นบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการต่าง ๆ เป็นต้น (พระธีรพงษ์ อติธมโม, 2565) ครูพระโรงเรียนคันทนา ยาว. สัมภาษณ์. 6 กุมภาพันธ์) (3) สอนให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง คือใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงกระตือรือร้นด้วยการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกฝนให้เกิดสติ สมาธิ และปัญญา (พระครูอุดมจารุวรรณ, ดร., 2565) ครูพระโรงเรียนคันทนา ยาว. สัมภาษณ์. 6 กุมภาพันธ์)

ในประเด็นเป้าหมายการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนคันทนา ยาว พบว่า มีเป้าหมาย 7 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อเป็นเป้าหมายด้านการดำรงชีพ การดำรงชีพเป็นหลักสำคัญพื้นฐาน ที่พุทธศาสนาให้ความสำคัญ (2) เป้าหมายด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ การสอนให้พัฒนาบุคลิกภาพให้สมดุล มีความจำเป็นต่อการครองชีวิตทั้งส่วนตัวและในทางสังคม โดยใช้หลักธรรมต่างๆ (3) เป้าหมายด้านพัฒนาสติปัญญา ให้มีสติปัญญา สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (4) เป้าหมายในการพัฒนาร่างกาย โดยไม่นำพาตนเองไปสู่ความประพาศติมิชอบ (5) เป้าหมายในการพัฒนาด้านศีลธรรม (6) เป้าหมายในการพัฒนาความรู้สึกลับซึ่งในศิลปะ การศึกษา และวัฒนธรรมประเพณี และ (7) เป้าหมายด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ หมายถึง สภาวะด้านจิตใจ และมองสภาวะความเป็นจริงที่มีความเปลี่ยนแปลงได้ในทุกขณะ และยอมรับความเป็นจริงในโลกใบนี้ มีทั้งทุกข์ สุข ตลอดทั้งชีวิต (พระครูอุดมจารุวรรณ, ดร., 2565) ครูพระโรงเรียน คันทนา ยาว. สัมภาษณ์. 6 กุมภาพันธ์)

2. การสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคันทนา ยาว

ประเด็นหลักการสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคันทนา ยาว พบว่า มีการสอนตามหลักสูตรแกนกลางที่มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม โดยพิจารณาจากเนื้อหาที่ระบุไว้ในมาตรฐาน ส 1.1 ที่กำหนดให้ผู้เรียนรู้ รู้และเข้าใจความเป็นมา ความสำคัญ หลักการของศาสนาอิสลาม มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ มาตรฐาน ส 1.2 กำหนดให้ เข้าใจ ตระหนัก ปฏิบัติตนเป็นมุสลิมที่ดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งศาสนาอิสลาม (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ในประเด็นวิธีการสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคันทนา ยาว พบว่า ใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน คือ ให้นักเรียนพัฒนาตนเองอย่างมีระบบตามหลักศรัทธา 6 ประการ และหลักปฏิบัติ 5 ประการ สอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ลงไปในเนื้อหาของการเรียนการสอน โดยครูสอนศาสนาอิสลามใน

โรงเรียน จะเป็นผู้ที่มิพบทพในการดำเนินการทั้งหมดแก่ผู้เรียน วิธีการสอนในโรงเรียนคันทนายนาว มีวิธีในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของศาสนาอิสลาม โดยใช้ยุทธศาสตร์การสอน 3 ประการ ตามพระคัมภีร์อัลกุรอาน ได้แก่ (1) การสอนด้วยวิธีวิทยปัญญา (ฮิกมะฮฺ) คือการสอนที่ให้ข้อเท็จจริงอย่างเป็นสัจธรรม หลีกเลี่ยงความเคลือบแคลงสงสัย ด้วยการใช้คำพูดที่สามารถสื่อถึงจิตใจของนักเรียน (2) การสอนด้วยวิธีตักเตือนที่ดี คือการตักเตือนหรือการชี้แนะด้วยวาจาที่นุ่มนวล อ่อนโยน และเป็นแบบอย่างที่ดี (3) การสอนโดยวิธีการโต้ตอบหรือการอภิปราย คือการโต้ตอบและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยอยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์ใจ (พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมความหมายภาษาไทย ชูเราะฮฺที่ 16 โองการที่ 125, สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย, ฮิจเราะฮฺ ศักราช 1419) และมืองค์ประกอบต่างๆ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องพึงปฏิบัติ จากการศึกษาจะเห็นว่าการสอนวิชาอิสลามศึกษาแก่นักเรียนนั้น จะดำเนินกิจกรรมได้ราบรื่น ถ้าเริ่มต้นด้วยการเรียนการสอนด้วยวิธีสร้างสรรค์ (นางสมร อารวรรณ, 2565) ครูสอนศาสนาอิสลาม. สัมภาษณ์. 7 กุมภาพันธ์

ในประเด็นเป้าหมายในการสอนวิชาอิสลามศึกษาของโรงเรียนคันทนายนาว มีจุดประสงค์ปลายทางก็เพื่อให้นักเรียนนำไปใช้วางแผนการใช้ชีวิตและพฤติกรรมที่ต้องการตามสถานการณ์และเงื่อนไขของความสำเร็จ มีความศรัทธาและเข้าใจในศาสนาอิสลาม ตลอดจนสามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจน โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ ดังนี้ (1) เพื่อมีความศรัทธาต่อพระเจ้า (อัลลอฮฺ) และปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านศาสดา มุฮัมมัด (2) มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการอ่านอัลกุรอาน และสามารถนำหลักคำสอนไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ (3) ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ มีเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่างๆ โดยยึดหลักการอิสลาม (4) มีความภาคภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข (นายมนูศักดิ์ ยะกัป, 2565) ครูสอนศาสนาอิสลาม. สัมภาษณ์. 7 กุมภาพันธ์

3. เปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธรศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคันทนายนาว เขตคันทนายนาว กรุงเทพมหานคร พบประเด็นศึกษา ดังนี้

1) เปรียบเทียบหลักการสอน มีความเหมือนกัน คือ เน้นในเรื่อง ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความแตกต่างกัน

10 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

คือ ในวิชาพระพุทธศาสนาจะเน้นหลักการสอนในไตรสิกขา การบริหารจัดการและเจริญปัญญา รวมถึงกิจกรรมในศาสนาพิธีต่างๆ (พระมหาวรคุณ ฐิตสีโล, 2565). ครูพระโรงเรียนคันทนา ยาว. สัมภาษณ์. 6 กุมภาพันธ์ ส่วนวิชาอิสลามศึกษา หลักการสอนจะเน้นที่เป็นความรู้พื้นฐานทาง ศาสนา หลักศีลธรรมและจริยธรรม การปฏิบัติตนในฐานะเป็นศาสนิกผู้นับถือศาสนา มีความ ชัดเจนในฐานะหลักศีลธรรม และจริยธรรมอิสลาม ที่ว่าด้วยการดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้อยู่ใน แนวทางของอัลลอฮ์ โดยมีอัลกุรอานเป็นธรรมนูญชีวิต และนบีมุฮัมมัด เป็นแบบอย่าง (นายมนู ศักดิ์ ยะกิบ, 2565) ครูสอนศาสนาอิสลาม. สัมภาษณ์. 7 กุมภาพันธ์

2) เปรียบเทียบวิธีการสอน มีความเหมือนกัน คือ เน้นสอนในหนังสือเรียนที่เป็น รายวิชาพื้นฐาน มีความแตกต่างกัน คือ ในวิชาพระพุทธศาสนาจะมีพระภิกษุเป็นผู้สอน จำนวน 3 รูป มีการเข้าร่วมปฏิบัติในพิธีกรรมทางศาสนา มีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน กิจกรรมค่าย คุณธรรมพระพุทธศาสนา เป็นต้น (พระครูอุดมจารุวรรณ, ดร., 2565) ครูพระโรงเรียนคันทนา ยาว. สัมภาษณ์. 6 กุมภาพันธ์ ส่วนวิชาอิสลามศึกษาก็จะมีครูสอนศาสนาอิสลามเป็นผู้สอน จำนวน 2 คน เน้นหลักธรรมทางศาสนาอิสลาม เพื่อนำไปสู่การสร้างศรัทธาที่มั่นคงและเคารพ รักดีต่ออัลลอฮ์ และการศรัทธาในรสูล สอนภาษาอาหรับเพื่อนำไปสู่การศึกษาอัลกุรอาน และ สามารถอ่านและท่องจำซูเราะฮ์ได้อย่างคล่องแคล่ว (นางสมร อารวรรณ, 2565) ครูสอนศาสนา อิสลาม. สัมภาษณ์. 7 กุมภาพันธ์

3) เปรียบเทียบเป้าหมายการสอน มีความเหมือนกัน คือ เน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวิชาที่สอน ให้มีศรัทธา ยึดมั่นตามแนวทางศาสนา มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจ และเป็นศูนย์รวมจิตใจในการทำมาดี มีความแตกต่างกัน คือ วิชาพระพุทธศาสนา สอนให้ดำเนินในทางสายกลาง ปฏิบัติตามหลักโอวาท 3 และไตรสิกขา (พระครูอุดมจารุวรรณ, ดร., 2565) ครูพระโรงเรียนคันทนา ยาว. สัมภาษณ์. 6 กุมภาพันธ์ ส่วนวิชาอิสลามศึกษา สอนให้มี ศรัทธาในพระเจ้า (อัลลอฮ์) และปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระองค์อย่างเคร่งครัด (นายมนู ศักดิ์ ยะกิบ, 2565) ครูสอนศาสนาอิสลาม. สัมภาษณ์. 7 กุมภาพันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนคันทนาฯ นั้นให้นักเรียนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี นักเรียนรู้จักความเป็นพุทธศาสนา โดยการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาให้นักเรียนได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมประเพณี เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันธรรมสวนะ เป็นต้น และยังมีการเรียนการสอนภาคปริยัติตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยสอนตามหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ที่เรียนธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก โครงการครูพระสอนศีลธรรม เพื่อเป็นแนวทางได้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสกลิต มหาลาโภ (ศรีเมือง), 2553) ทำการศึกษาเรื่อง “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น” พบว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างมีระบบตามหลักไตรสิกขา ด้วยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ลงไปในเนื้อหาของการเรียนการสอน ตลอดจนพุทธธรรมที่เป็นหลักสำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น อิทธิบาท 4 เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีกิจกรรมที่เสริมหลักสูตรอื่นๆ อีก เช่นการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนามีวันมาฆบูชา การสวดสรภัญญะ การไหว้พระรับศีล การช่วยเหลือคนอื่นเป็นสาธารณะสังคมหรือบำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน ฉะนั้น เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมต่างๆ แล้ว ย่อมเป็นการขัดเกลาด้านพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมทางกายวาจาและความรู้สึกนึกคิดให้เป็นไปในทิศทางที่สังคมปรารถนา คือ เยาวชนเป็นเด็กดี เด็กเก่ง และรู้จักคุณค่าของชีวิตตนและคนอื่น รู้จักใช้ชีวิตอยู่อย่างปกติสุขร่วมกับสังคมได้อย่างไม่มีปัญหาทางศีลธรรมและไม่ทำผิดกฎหมาย จนกระทั่งนำความดีดร้อนมาสู่ตนและสถานศึกษา

12 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การสอนวิชาอิสลามศึกษาของโรงเรียนคันทนายาว มีจุดประสงค์ปลายทางก็เพื่อให้ให้นักเรียนนำไปใช้วางแผนการใช้ชีวิตและพฤติกรรมที่ต้องการตามสถานการณ์และเงื่อนไขของความสำเร็จ มีความศรัทธาและเข้าใจในศาสนาอิสลาม ตลอดจนสามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจน โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ 1) เพื่อมีความศรัทธาต่อพระเจ้า (อัลลอฮ์) และปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด 2) มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการอ่านอัลกุรอาน และสามารถนำหลักคำสอนไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ 3) ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ มีเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่างๆ โดยยึดหลักการอิสลาม และ 4) มีความภาคภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปิติศุภร์ ฮูเซ็น, 2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษางานด้านบริหารและพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ผลการศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษา ทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ครูได้ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าตลอดจนเตรียมจัดหาสื่อการสอนที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนได้ทำตามขั้นตอนที่ได้ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ มีการใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่ยังไม่หลากหลายในบางโรงเรียนและบางรายวิชายังคงรูปแบบการสอนแบบบรรยาย 2) ด้านการใช้สื่อการสอน ครูผู้สอนอิสลามศึกษาได้ใช้สื่อการสอนที่ตรงกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เป็นสื่อสำเร็จรูปและครูได้จัดทำสื่อโดยนักเรียนมีส่วนร่วมซึ่งได้จากการสอนบูรณาการผ่านชิ้นงานของนักเรียน 3) ด้านการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ครูได้สร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีความสนุกสนานและเกิดความอบอุ่น และ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้สอนได้ศึกษาเอกสารรวมทั้งได้รับการอบรมเพิ่มเติมเรื่องของการวัดผลและประเมินผลจากวิทยากรภายนอก อีกทั้งครูได้ประเมินผลตามสภาพจริงโดยครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เป้าหมายการสอน มีความเหมือนกัน คือ เน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่สอน ให้มีศรัทธา ยึดมั่นตามแนวทางศาสนา มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นศูนย์รวมจิตใจในการทำความดี มีความแตกต่างกัน คือ วิชาพระพุทธศาสนา สอนให้ดำเนินในทางสายกลาง ตามหลักของโอวาท 3 และหลักไตรสิกขา ส่วนวิชาอิสลามศึกษา สอนให้มีศรัทธาในพระเจ้า (อัลลอฮ์) และปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระองค์อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศกวรรณ ทักษะพยัคฆ์, 2546) เรื่อง “การปลูกฝังความรู้และคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ชั้นปีที่ 5-6 อ.บางกรวย จ.นนทบุรี” พบว่า หลักธรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีดังนี้ คือ ความรู้ในพระรัตนตรัย การรู้จักพระพุทธเจ้า พระธรรมที่นำมาสั่งสอนและพระสงฆ์ผู้สืบทอดคำสั่งสอนนั้น หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา, หลักโอวาท 3 ได้แก่ (1) การไม่ทำความชั่วทั้งปวง โดยดำเนินตามหลักเบญจศีล และการละอบายมุข 4 (2) ทำความดีให้ถึงพร้อม โดยดำเนินตามหลักเบญจธรรม, บุญกิริยาวัตถุ 3, ละอคติ 4 เจริญอธิบาท 4. รู้จักหน้าที่ตามหลักทศ 6, มงคล 38 ประการ และ (3) การทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ หลักความรู้และคุณธรรมพื้นฐานเหล่านี้ ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นเป็นนิสัยแก่นักเรียน เพื่อจะได้พัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้คู่คุณธรรม และงานวิจัยของ (ฮาซัน ปือราเฮง, 2554) เรื่อง “การศึกษาในอิสลาม : แนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้” พบว่า (1) ระบบการศึกษาในอิสลามเป็นระบบการศึกษาแบบพระผู้อภิบาล มีความเป็นสากล ครอบคลุมและสมบูรณ์แบบ มีความยืดหยุ่นและทันสมัย สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ และเป็นการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย (2) การศึกษาในอิสลามมีแนวคิดมาจากฐานที่สามแหล่งคือ อัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะของปราชญ์มุสลิม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีศรัทธามั่น มีความจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์ พระเจ้าผู้ทรงสร้างสากลจักรวาลและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ในอิสลามประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ หลักสูตรที่ครอบคลุมและสมดุล กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้ที่

14 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

เหมาะสม กระบวนการสอนที่มีคุณภาพ และการวัดและการประเมินผลที่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้ในอิสลามมิได้จำกัดรูปแบบที่ตายตัวหรือวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย คำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน และไม่ขัดกับหลักการอิสลาม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคันทนา ยาว เขตคันทนา ยาว กรุงเทพมหานคร ได้พบรูปแบบการสอน ดังนี้

พระพุทธศาสนา	อิสลามศึกษา	รูปแบบการสอน	ผลการเรียนรู้	ผลกระทบ
-หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา -หลักโอวาท 3	-หลักศรัทธา -หลักปฏิบัติ -หลักคุณธรรม	หลักการ	-ทำให้เกิดศรัทธาในศาสนา -ทำให้เข้าใจหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับศาสนา	นักเรียนและคุณครูมีศรัทธาในศาสนา สามารถนำหลักคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตได้
-พุทธวิธีในการสอน 4 -สื่อการสอน -ให้ลงมือปฏิบัติ	-วิธีวิหยปัญญา -วิธีตักเตือนที่ดี -วิธีการโต้ตอบ	วิธีการ	-มีเครื่องมือการสอน -มีตัวอย่างประกอบการสอน -มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน	คุณครูมีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย
-กาย -สังคัม	-มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์สุบหา	เป้าหมาย	-การดำรงชีพ -พัฒนาบุคลิกภาพ	-นักเรียนสามารถ

-อารมณ -ปัญญา	นะฮะฐะตะอะลา -มีความรู้ ความ เข้าใจ มีทักษะใน การอ่านอัลกุรอาน -มีความสามารถในการ คิด วิเคราะห์ -มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นมุสลิม ที่ดี		-พัฒนาสติปัญญา -พัฒนาร่างกาย -พัฒนาด้าน ศีลธรรม -พัฒนาความรู้สึก -พัฒนาจิต วิญญาณ	ปรับตัวเข้ากับ สังคม -นักเรียน สามารถ ควบคุม อารมณ์ได้

จากตารางข้างต้น สรุปให้เห็นได้ดังนี้

1) หลักการสอน พระพุทธศาสนาสอนตามหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และหลักโอวาท 3 ส่วนศาสนาอิสลามสอนตามหลักศรัทธา 6 หลักปฏิบัติ 5 และหลักคุณธรรม จากการสอนวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาอิสลามศึกษา มีผลการเรียนรู้ คือ ทำให้เกิดศรัทธาในศาสนา และเข้าใจหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับศาสนา ส่งผลกระทบนต่อนักเรียนและคุณครูให้มีศรัทธาในศาสนา และสามารถนำหลักคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตได้

2) วิธีการสอน วิชาพระพุทธศาสนา สอนด้วยหลักพุทธวิธี 4 ประการ ได้แก่ การสนทนา พุทธคย การบรรยาย การตอบปัญหา และการตั้งกฎข้อบังคับ มีการใช้สื่อการสอนในรูปแบบต่างๆ และการลงมือปฏิบัติในด้านบริหารจิตเจริญปัญญา ส่วนวิชาอิสลามศึกษา สอนตามแนวทางของศาสนาอิสลาม 3 ประการได้แก่ การสอนที่ให้ข้อเท็จจริงใช้คำพูดที่สามารถสื่อถึงจิตใจของ การตักเตือนหรือการชี้แนะด้วยวาจาที่นุ่มนวล และการโต้ตอบยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผลการเรียนรู้จากวิธีการสอน คือ ทำให้มีเครื่องมือที่ใช้สำหรับการสอน มีตัวอย่างเพื่อใช้ประกอบในการสอน และคุณครูมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ส่งผลกระทบบให้ผู้สอนมีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย ผู้เรียนก็มีความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้

16 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

3) เป้าหมายการสอน วิชาพระพุทธศาสนา มีเป้าหมายในการพัฒนาด้านสุขภาวะให้เกิดขึ้นทั้งทางด้านกาย สังคม อารมณ์ และปัญญา ส่วนวิชาอิสลามศึกษา เป้าหมายเพื่อให้มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการอ่านอัลกุรอาน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และมีความภาคภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี ผลการเรียนรู้ที่ได้จากเป้าหมายนั้น ส่งผลต่อการดำรงชีพในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีบุคลิกภาพที่ดี มีสติปัญญา ร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง มีความประพฤติที่ดี มีสุขภาพจิตสดชื่นแจ่มใส และมีจิตใจที่ดีงาม ส่งผลกระทบให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสามารถควบคุมตนเองได้

บทสรุป

จากการเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะที่เหมือนกัน คือ แนวคิดการศึกษา ที่เน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่สอน ให้มีศรัทธา ยึดมั่นตามแนวทางศาสนาของตน และมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ที่แตกต่างกัน คือ หลักการสอน โดยวิชาพระพุทธศาสนา สอนให้ดำเนินในทางสายกลาง ปฏิบัติตามแนวทางของหลักโอวาท 3 และหลักไตรสิกขา ส่วนวิชาอิสลามศึกษา สอนให้ปฏิบัติตามหลักศรัทธา 6 ประการและหลักปฏิบัติ 5 ประการ มีศรัทธาในพระเจ้า (อัลลอฮ์) ปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระองค์อย่างเคร่งครัด และการสอนที่เน้นตามหลักสูตรของแต่ละศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ควรนำการสอนวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียน ไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน เยาวชน และบุคคลทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักสูตร ขอบเขตเนื้อหาของวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาอิสลามศึกษาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบการสอนพระพุทธศาสนากับศาสนาคริสต์ในสถานศึกษาอื่นๆ

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

ปิติศุภร์ สุเชื้อน. (2550). การศึกษางานด้านบริหารและพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พระสถิต มหาลาภ (ศรีเมือง). (2553). การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิสุทธิพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศกวรรณ ทักษะพยัคฆ์. (2546). การปลูกฝังความรู้และคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ชั้นปีที่ 5-6 อ. บางกรวย จ.นนทบุรี. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

18 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย. (อิจเราะฮฺ, ศักราช 1419). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมความหมายภาษาไทย*. ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย: ศูนย์กษัตริย์ฟะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน. อัลมะดีนะห์ อัลมุเนาวะเราะห์.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2542). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ฮาซัน ปือราเฮง. (2554). *การศึกษาในอิสลาม : แนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: วิทยาเขตปัตตานี.

